

Emne nr. 39.

Høgtidmat ved familiefester.

A Fødselen:

1. De nærmeste slektninger og naboer kom, men
2. mest enkeltvis.

3 Det tror jeg ikke

4 Forskilli med det.

5. Bare untagelsesvis for ganger.

6 Gikk man for ganger var det jo ikke gang suppe
ellers gröt (barselgröt)

7 Fugen fast reget tror jeg.

8. I den senere tid, og lenge før jeg minnes,
var det stentøyterrin (Barselgrötterrin)

9. Ja, uttrykket: seugmat ukjent.

10 Untagelsesvis gikk en datter eller tjenestjente.

11 Når det var lang vei så det måtte kjøles,

var mannen med som skytørker nærmest å
forstå. I senere tid utviklet dette seg til, at nesten
mannen alltid var med når det ikke var til
små fattige heimer.

12 Nei, ingen forskjell på gutt eller jente;
men folk som kom med barselmat skulde sjølsagt
alltid ha beklering. Som regel ga' mannen litt
ekstra penger "på vogga", som det het.

13 Barselselskap.

14. Dette er ukjent.

15. Nei, også til ingifte.

16 Ja, skikken har skiftet litt gjennom mange år
fra bare gröt til sølsuppe, konditoraker, blomster eller

17. Ikke andet end penge om det var noget.
 18. Gave - helst av penge på vogga -
 19. Det var ikke ofte.
 20. Helt barselselskap det også.
 21. Nei, var det døpselskap var det vist ikke sendinger, men da heller mer penge på vogga.
 22. Vær vist ingen regel for det.
 23. Nei er det mer en regel med døpselskap for fadderne og for de aller, aller nærmede an slekten

B Fødselsdag.

24. Nei.
 25. I lange tider aldri fødselsdagsfest.
 No når småbarn er 1 år f. eks. For voksne når de kommer opp i årene - da mest for hvert 10 år, som legges til, og riklig gamle også hvert 5 år i tillegg.
 26. Det er meget almindelig at folk går i hode i slike høne.
 27. Nesten alle som kommer gir gaver - helst i penger.
 28. Nogen bestemte fødselsdagsrett vet jeg ikke
 29. Kaffe med mange slags brød og bløtkake er no blott svært på mote. Ellers også kokamat når det er rikki gilt.

C. Konfirmasjon.

30. Bare en stille hjemmets fest
 31. No er det blott adskillig konfirmasjonsfesting.
 32. Nærmede slekt og kjenninger; sjelden prest eller lærer.
 33. Aldri sendinger, men pengegaver.
 34. Alle, som møter som gjester, gir gaver

35. Nei bestemte retter er det ikke.

men sodd er nesten alltid hovedretten

D. Brullup.

36. Ukjent for; no kanskje lidt

37. Viser til særskilt skrin.

38 a. b. c. d. - sjå særskilt skrin

39. I eldre tider sendte folk ikke bare smør og ost og kaker, men også kjøtt og kanskje andre matvarer. Men brennevinn og öl var aldri sendt.

40 Ja, især da smøret - "krinet" som det kaldes -

41. Nei

42. Sendinger.

43 I eldre tider og større brullup var det en datter

(44) eller fars i gården som knullet for brulluppet gikk eller kjøpte med sendingskurven til ~~til~~ brullupshuset.

Da var alt de første gjester kommet til gårds. Sendingsgjæstene (Sendingsvekjan) skulde ha traktering og det var også dans den knullet, så disse "vekjan" fikk være med i dansen til langt på nat.

45 Nei fra sendingsknullet sendtes ingen smakebit tilbake

46. Forgangskoner og forgangsjenter

47. Til dels

48. Nei

49. Av og til

50 For da og lidt gaver av nærmeste slekt.

51 Nei årdagen eller årdagene er ikke blitt festdage

E Gravøl ("Likkar")

52 Nærmeste slekt og naboer. No bees ved kort -; for alltid med skota be'mann som gikk omkring

53. Sam regel en dag no; men det er ofte uerskyldte folk, som bor langt ifra og da blir det ja ogsaa my' andre dagen.
54. Om maten paa serstilt skriv. Serveres no resten alltid ved langbord - Hele festlyden samtidig.
55. Det vet jeg ikke
56. Vet ikke andet navn end hovedmaltidet.
57. Paa landsbygden treffes skjelden det forhold. Paa sommerfallet vart det ofte sat opp telt i slike anledninger. Brakte seilbåtseil til dette bruk
58. Ja, hadde soringene helst med da de selv kom.
59. Det vet jeg ikke noget om.
60. Nei.
61. Nei
62. Nei
63. Brendevin var ogsaa brukt i begravelser til usi 1880 arene. Maltøl sålenge slikt öl blev brygget. no kjøpes bairisch-alkoholvakt- og alkoholfritt
64. Nei det gjorde det ikke
65. Sjå serstilt skriv
66. Nei -
67. Nei
68. Ja ja for me 10 - 15 år siden
69. Ja ja - omtrent samme tid.

F. Nye fester

70. 17 mai. Dette er ikke nogen mamiljefest, og det har endnu ikke dannet sig nogen tradisjon om mat og stel den dag. Men det at feste dagen tok til allerede i 40-årene. men trakkingen i lange tider var purre og inget annet.
- 71 Festing av morsdagen går kanskje ca 20 år tilbake, men til nogen rik utforming er det endnu ikke kommet. Fester vist mest ved blåtkaker.
72. Festningen av farsdagen er endnu ikke så meget.
- 73 Ja, det er skete kaker, men ellers ingen fast utforming av festligheten
74. Ja, det er vel helst i samråd med bakerens kakeborden. Ellest er det også mange no som er greie i bakekunsten uten å ha gået i bakerløse
- 75 Det kan jeg slet ikke svare på. Skikken er vel helst kommet fra byen.

Tilleggskriv = 1 = Grane nr. 38.

Brullup.

Ca. 14 dager før brulluppet gikk bemannen omkring og bad gjestene. Det var alltid best på minst 2 dages brullup, men i større brullup også på 3. Men sjof an det bare var best på 2 dager vart det til både 3 og 4.

De nærmeste slektninger kom gjerne kvelden før: sendingskvelden; og mange, som bodde utebygdes eller hadde lang vei, måtte også opp da. Og så kom sendingsvefjan som før er fortalt. Så blev det et stort lag da også.

Det var traktering da og: kaffe, med, stykk - en dram da gjestene kom, og lenger ute på kvelden minnes jeg at det også var pancebord. For de gjester som ikke kunde reise heim til natten var det ordnet med senger i stort tal. Men det var også ordnet med plasssenger, som det het: fellessenger langs en vegg i anden etage. Sengkloder an omse slag. Det var helst ungdommen, som nyttet dette sengsted, og jenter og gutter lagde sig ned om hinanden; naturligvis med kløderne på. Kvelden til 1te dagen var det ikke så mange, men neste kveld var det gjerne fullt belegg.

1st dag kom de innbudne gjerne i 10 lides. Først var det da stykk: et glas akavit for karer - vin for kvinfolk. - Bjugemesteren gikk omkring med en presante med 2 glas på et for karer og et for kvinder. Alle drak an samme glass - ingen redd for å gjøie det. I følge med bjugemesteren fulgte en forgangskone med et stort brød med sirupkakerbivne og en del forskjellige bitsaker, som enhver måtte forsyne sig an. Neste aht var ölkrusen, som sendtes fra mand til mand og alle drak an.

Så var det kaffebord, med mange slags brød.
Men så var det også matbord. Kakt med agurk -
"Frikasé" ^{og} selvfølgelig. For det kjøkes til birke blev det
også frakkest med et glass punn. Det drak man
 gjerne på stående fot etter at man hadde sat reiseklær
 på. I kirken var det også lidt anderledes måte som
 som nu, men det går jeg forbi

Kom tilbake fra birken, møttes brudeparet og gjestene
 med felespill da de kom til gårds. Ja, så var det
 en omgang igjen med sjunk, kaffe, öl - likers som på
 forrimidagen. Hovedmåltet var sodd første rett og så
 fisk - nysaltet torsk var god. Öl og dram til fisken.
 Kjøkkene er stjentet først en dram til brudgommen.
 siden til den som sat nærmost, han drak og stjentet
 i glasset til neste mand og slik hele bordet rundt.
 Vin på kvinnfolksiden. Alle drak av samme glas - ingen
 hadde noget mot det. Olkruisen sendes om og alle drak.
 Etter fisken servertes fat, "søtsuppe" - sagagryn suppe
 med rosiner og svesker. Da åt alle godt, for det var
 en rett folk var lite vant med for ca 70 år siden.
 Som dessert sendes gompfat og andre osterter, som
 man spiste med smør og godt flatbrød tdl.
 Smørfatene var en sak for sig selv. Var alltid
 kruopfatt det jeg minnes, men smøret krinet - som det
 kalles - på mer eller mindre heldig måte. Forgjengernes
 hadde en vanskelig oppgave at ordne disse fat på
 rette måten. Et var, at smørfat fra de nærmeste slekt
 skulde plasseres fremst på brudebordet; et andet, at
 de pæreste smørfat og finest krinede også skulde

skulde være av de fremste. Disse forhold var ikke så godt et værde på rette måte for disse koner, for kam smørpatet fra en leuger ned på bordet end ^{som} hun, ~~som~~ hadde sendt det, mente, ^{at de klær på} så kunde vedkommende bli fornøyet. Det at kjøgemesteren leste bordsbøn og sang før og etter, var ikke i bruk det jeg føit minnes, men nu er det mer kommet i bruk igjen. Ja, så gikk man fra bordet og håndterket først og fremst brudefalket, men også andre. Senere på kvelden kaffe og puuc for mennene ved sluttet bord. Ja, så dans for unge og eldre. Langt på nat var det kveldsmat: smør og brød, mange slags ost, te, kaffe eller öl alt eller opit önrke. Andre dagen ombrent som første. De gjeste som overnattet fikk kaffe på sengen. Liden frokost og kaffe og skjenk som første dag. Dansesalica blev ryddet til bruk i god tid. En, ofte to spillekort - Brudeperret var av de første som skulde prøve dansen. Naturligvis var det ungdommen som danset mest, men også eldre folk var ofte framme på gulvet. I et andet vordue var ordnet med karkbord - kark- (drukk) - (Kaffe iblandt sukker og konjakk) det var stående drikk andre brudepoker i lang tid. Prøt grip - jerris om mange forbillige ting; samme sluttet også kortspillet. Men i mange brülp tok det til i 70 årene og senere har med talar og sang. Samme av den eldre slekt var mestre i at holde gode skiltaler. De krydredes med både alvor og skjemts og utfyltes med gode sauge fra sangboken.

Honnelmålet 2. dag var brudegrøtes. Den bærer iinn under fellespill. Jeg regner endna med den 1.9 det bruktes grøttat. Kjøgemesteren kom med første fat som bærer til brudefolka; andre fat bærer av forgångkonerne en etter en. Brudegrøten var heller ikke hel rømmegrøt men rissengryngrøt med rikelig rømmefeil over.

I eldre tid, men det minnes ikke jeg, var det regelen at bruden bar iinn første fatet og satte det for brudgommen. da hadde hun skiftet ut brudekransen og fat på svartkinn med hvit kruset kant på. Dette hørte til konedrakten og dette: at bære grøttfatet iinn i denne dragt var som en innvielse til sitt husmor-gyke. Som rett 2. var det også fisk førs jeg minnes, men no er det vist oftest stek.

Det som kaldes brudestjenk høres også 2de dagen full. Da går brudgommen am med stjenk-vin eller brennevinn-no sjølsagt-serskilt glas til hver enkelt. Bruden går med stjenkebrødene. Ellerst som første dagen. Og på 3de dagen henger festen i. Da er det arbeidsfolka - det vil si, den som kokker og oppvartere m.m. her vart - kjøgemester, tjellermann, stallkar m.ø. som skot skulde sitte ved 1ste bordet. Brudefolka og den som hadde het første retten til bordene de 2 første dagene skulde no vere oppvartningsfolk - dette var vist ganske nedsett skikk.

En begravelse var lidt mindre omstendelig. Men om det ikke var bedt på 4 dager blev det gjerne 40 del. Lodd og matstid ombrent som ved et brullup. Iulil for ca 60 år siden var det også

Sjå til 1/10 54

de brudevin - alle i rikt mål.

Taler i forbindelse med kranspålæggeelse er nok
blet almindelig. De tidlige kranser jeg minnes var
enkle barkranser som hvor og sin kunde binde,
og ikke i nogen overflødig mængde. Nu er det blet
en overdådighed både med kranser og kransetaler.
Dette at ianbudne brudloppgjester til at begynde
med, først mødes ved kirken, er det sat til med nu
og det også; at brudfolk reiser til byen og lar
sig vie der. Men stort sett holder man endnu fast
ved gamle brudloppskikke. Heller ikke har der skikk
at møte i begravden inden særskilt ianbydelse vira-
det almindelig tilslutning.

Atten: at kakke opp gaver i brudloppen har jeg glemt.

Den var i bruk til ca 1883. Minnes den brukt i 1886, men
minnes ^{den} også ~~også~~ skiftet så tidlig som 1880.

I Froslaboken har jeg skrevet lidt utførlig om den
skikk, for det ikke med nu.